

MUUTOS: kansantalousskenaarioiden taustoja

Esitelmä 22.6. 2016

Juha Honkatukia
Senior principal scientist

Talouskasvun mallintamisesta

Tarjonta: kansantalouden tuotantopotentiaali määräytyy sekä teknologian kehittymisestä seuraavasta tuottavuuskasvusta, investointikyvystä, että käytettävissä olevasta työpanoksesta

- tuottavuuserot muuttavat toimialarakennetta – teollisuuden työvoimaosuus vähenee
- tuottavuuden kasvun vaikutus näkyy kasvavasti myös monissa palveluissa
- väestörakenne merkittävä rajoite

Kysyntä: tuottavuuserot muuttavat suhteellisia hintoja ja vaikuttavat kysyntärakenteeseen

- palvelujen osuus kasvaa
- myös vaurastuminen kasvattaa palvelujen suhteellista osuutta
- teknologian muutos kasvattaa palvelujen roolia myös viennin

osalta

Kansantalouden pitkän aikavälin kasvunäkymistä (perusskenaario)

Keskeisiä muutostrendejä

- palveluvaltaistuminen sekä toimialarakenteen että tuoterakenteen osalta
- myös ammatit palveluvaltaistuneet

Suomen talous toistaa muiden länsimaiden kehitystä

- teollisuuden arvonlisäosuus kuitenkin laskenut poikkeuksellisen nopeasti 2008 jälkeen
- vientiä kohdannut sekä länsimarkkinoiden lama että Venäjänmarkkinoiden romahdus

Talouden tarjontapuolen keskeinen ongelma väestön ikääntyminen

Ongelmat kasautuneet, kun kasvu ei ole käynnistynyt

Kansantalouden pitkän aikavälin kasvunäkymistä (perusskenaario)

Jos tuottavuuden ja kysynnän erot säilyvät:

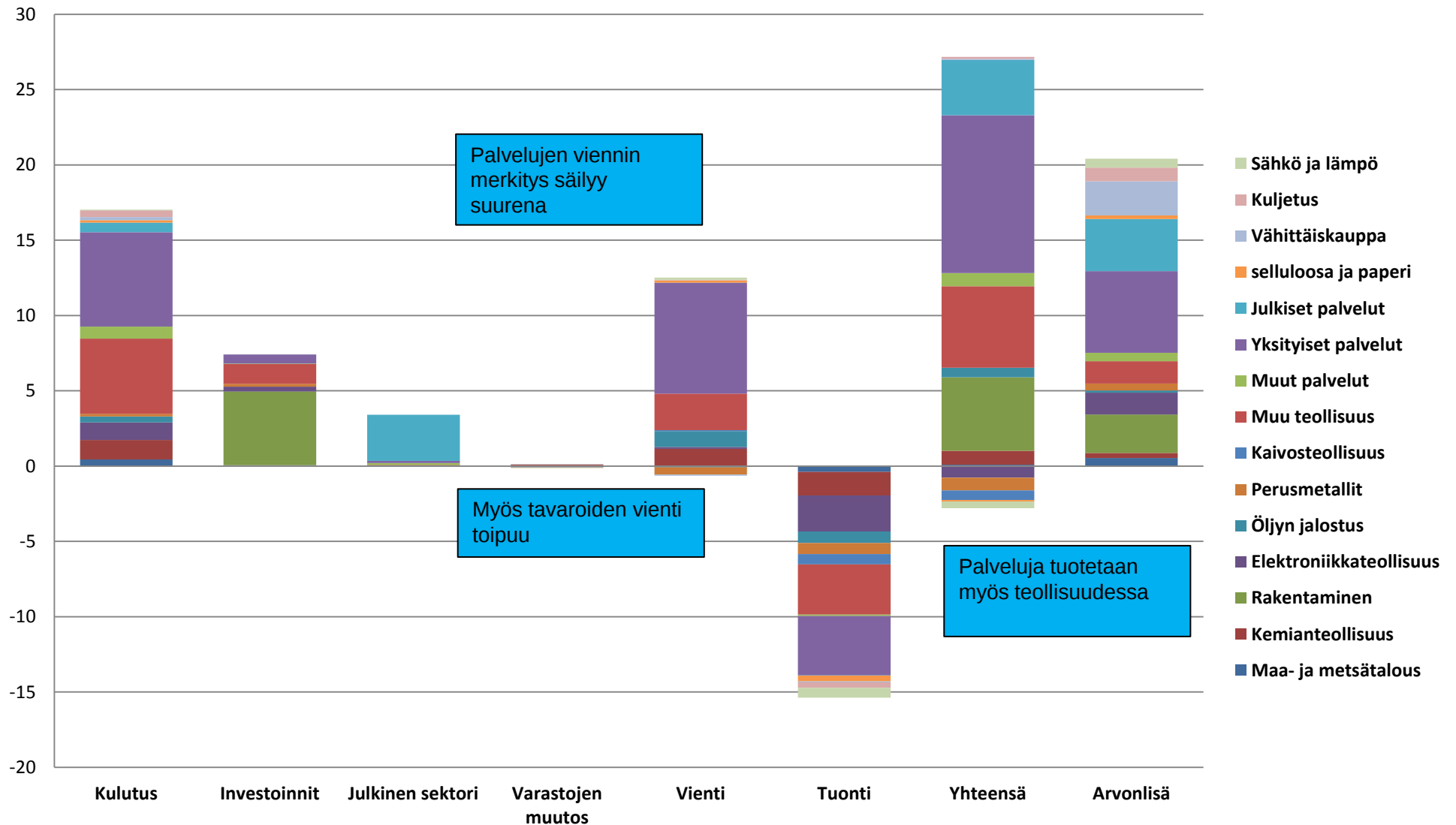
- 2030 mennessä palveluviennin viime vuosien merkitys säilyy
- väestön ikääntyminen heikentää kasvupotentiaalia, kun työikäinen väestö supistuu
- väestön ikääntyminen kasvattaa julkisten palvelujen osuutta ja sitoo suuremman osan työvoimasta
- julkisen talouden vaje kasvaa

Tilanne paranee jos saadaan toteutettua

- Eläkeuudistus
- Kilpailukykypaketti
- SOTE-uudistus

Kontribuutio bkt:n kasvuun 2015 - 2030 hyödykkeittäin ja käytön mukaan

Toimialojen arvonlisän kontribuutio bkt:n kasvuun 2015 - 2030

Talouspolitiikan mahdollisuuksista tukea kasvua

Kasvun tukeminen tarjontatekijöihin vaikuttamalla

1) yhteiskuntasopimus ja eläkeuudistus

- kasvattavat työn tarjontaa
- myöhentävät eläkemenoja
- parantavat hintakilpailukykyä, jos palkanalennukset ollaan valmiita hyväksymään

2) julkisen talouden rahoitusaseman parantaminen

- menoleikkaukset ja verotusta koskevat muutokset
- Leikkaavat ostovoimaa heikentävät eräiden sektorien kasvua
- Voivat parantaa hintakilpailukykyä hillitsemällä inflaatiopaineita

3) SOTE-uudistus

- -uudella teknologialla ja hallinnon tehostamisella leikataan työvoiman tarpeen kasvua hoiva-aloilla

Talouspolitiikan mahdollisuuksista tukea kasvua

MUUTOS:

- Alueelliset vaikutukset palvelutarjontaan, työmarkkinoihin, väestökehitykseen, infraan ja julkiseen talouteen (MUUTOS)
- Alueellistettu perusura, jossa väestökehitys suuntaa talouden kasvua alueellisesti
- Soft-linkattu SOME-mallin kustannus/väestö-laskentaan

SOTE-uudistus:

- ... jos säästötavoitteet toteutuisivat, tuottavuus kasvaisi
- ... ja vapauttaisi suuremman osan työvoimaa muualle talouteen

MUUTOS-hankkeessa konkretisoidaan tuottavuuden kasvua:

- Kapasiteetin uudelleenkohdentaminen ja optimoiminen
- Työpaikkojen siirtyminen, keskittymisen kustannukset
- Palveluiden kysynnän muutokset

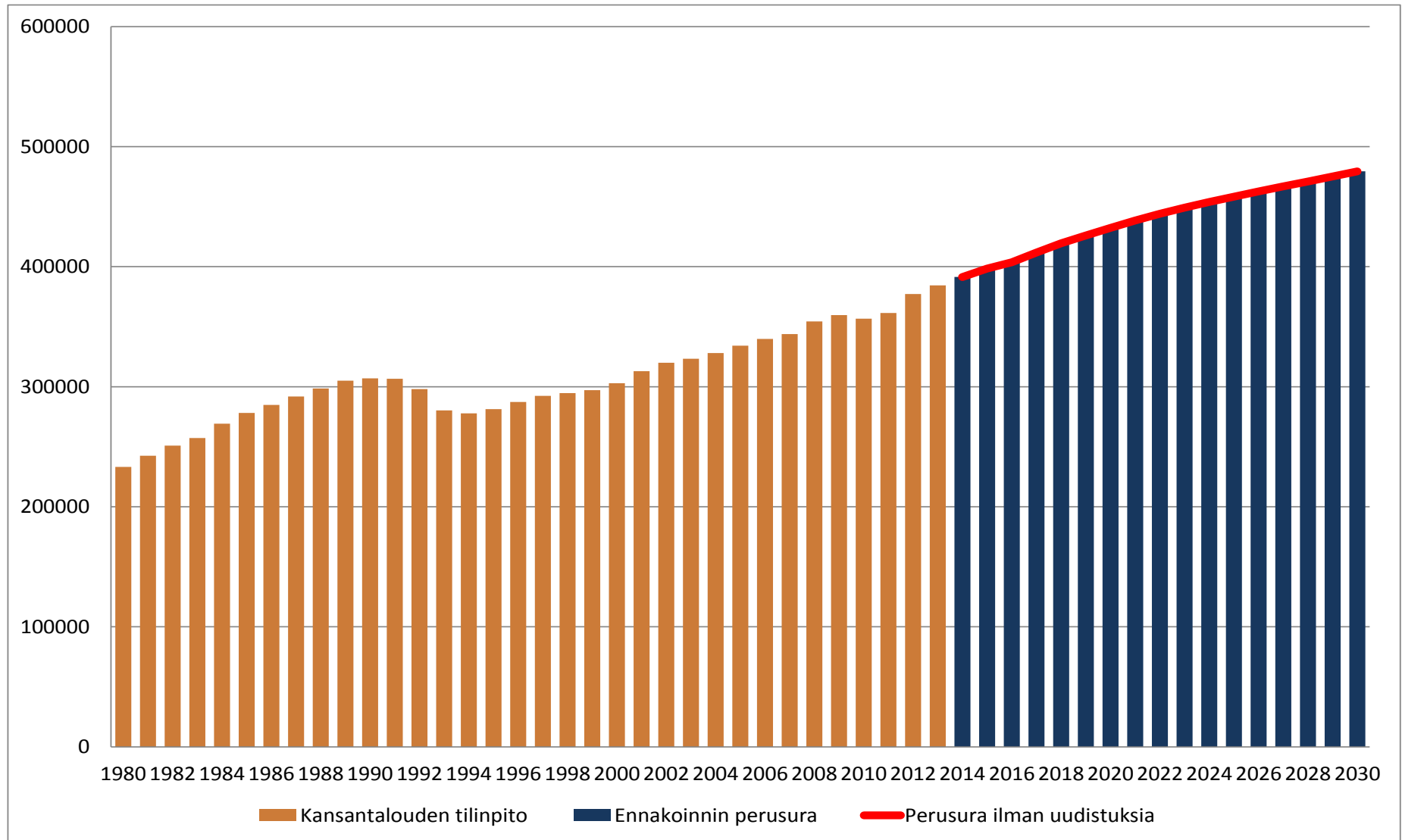
Toimialojen työllisyys: Sosiaali- ja terveystalvet

- Sosiaali- ja terveystalvetuissa työvoiman kysyntä jatkaa kasvuaan vanhusväestön jatkaessa kasvuaan
- Vaikka toimialalla tapahtuu tehostumista ja tuottavuuden kasvua, työvoimapanosta tarvitaan tulevaisuudessaakin selvästi nykytasoa enemmän
- Myös kustannusten sopeuttaminen jarruttaa työvoiman kysynnän kasvua tulevaisuudessa → yksityisten sote-talvetuiden kasvu
- Julkisen sektorin menopaineista merkittävä osa syntyy sosiaali- ja terveystalvetuiden toimialalta

Toimialojen työllisyys: Sosiaali- ja terveystalvelut

- Arvio hoiva- ja hoitotarpeesta SOME-mallista
(päivitys kevät-kesä 2014)
- Arvio henkilökunnan tarpeesta samoin SOME:n mukainen
- Eläke- ja muiden tulonsiirtojen indeksointi SOME:n mukainen – inflaatio kuitenkin VATTAGEsta
- Vaikuttaa keskeisesti julkisen sektorin toimien mitoitukseen
- Ei työn tarjontarajoitetta

Sosiaali- ja terveystalouden työllisten määrä vuosina 1980-2030

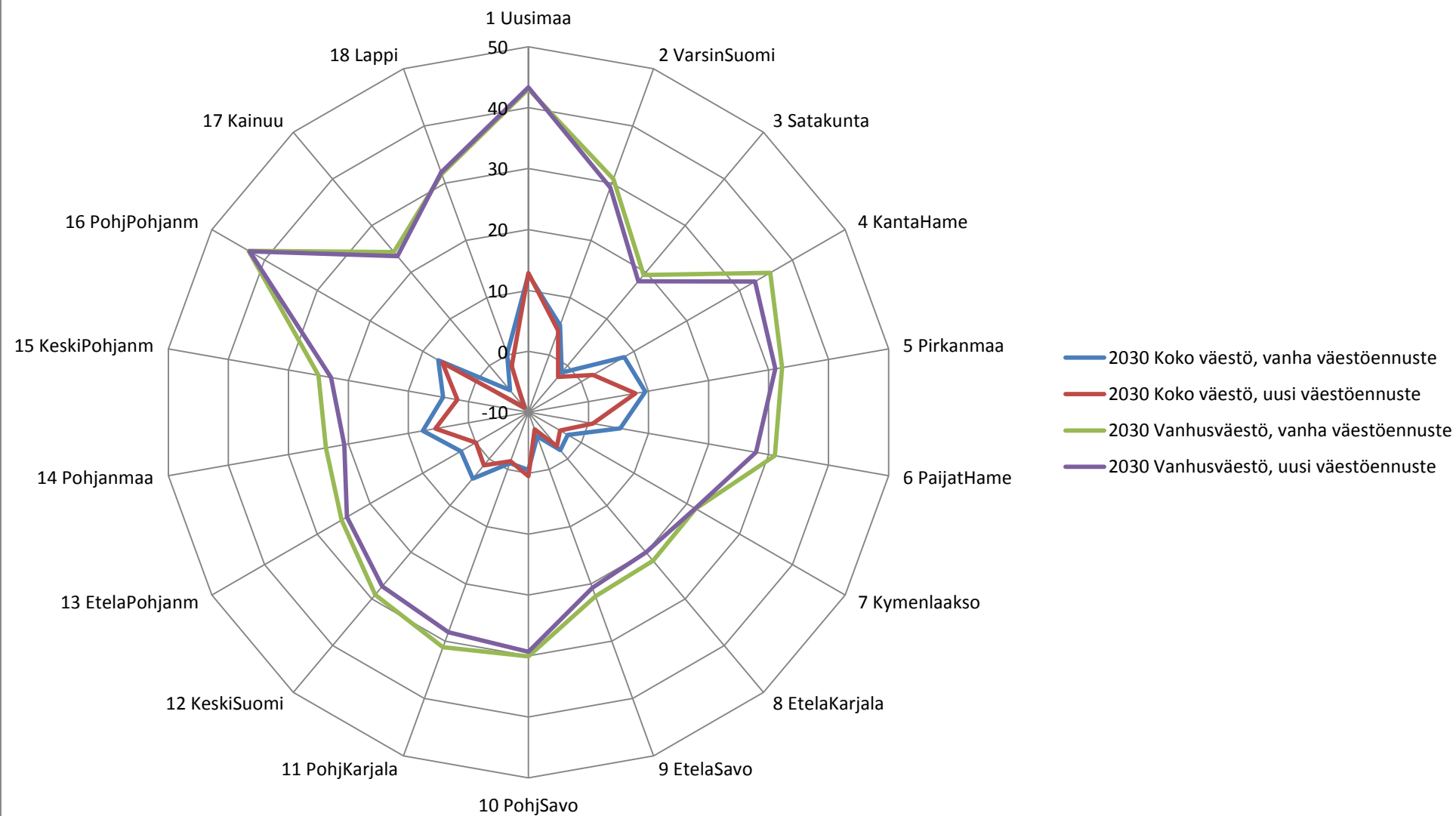
Alueellistetut skenaariot

Muuttoliike

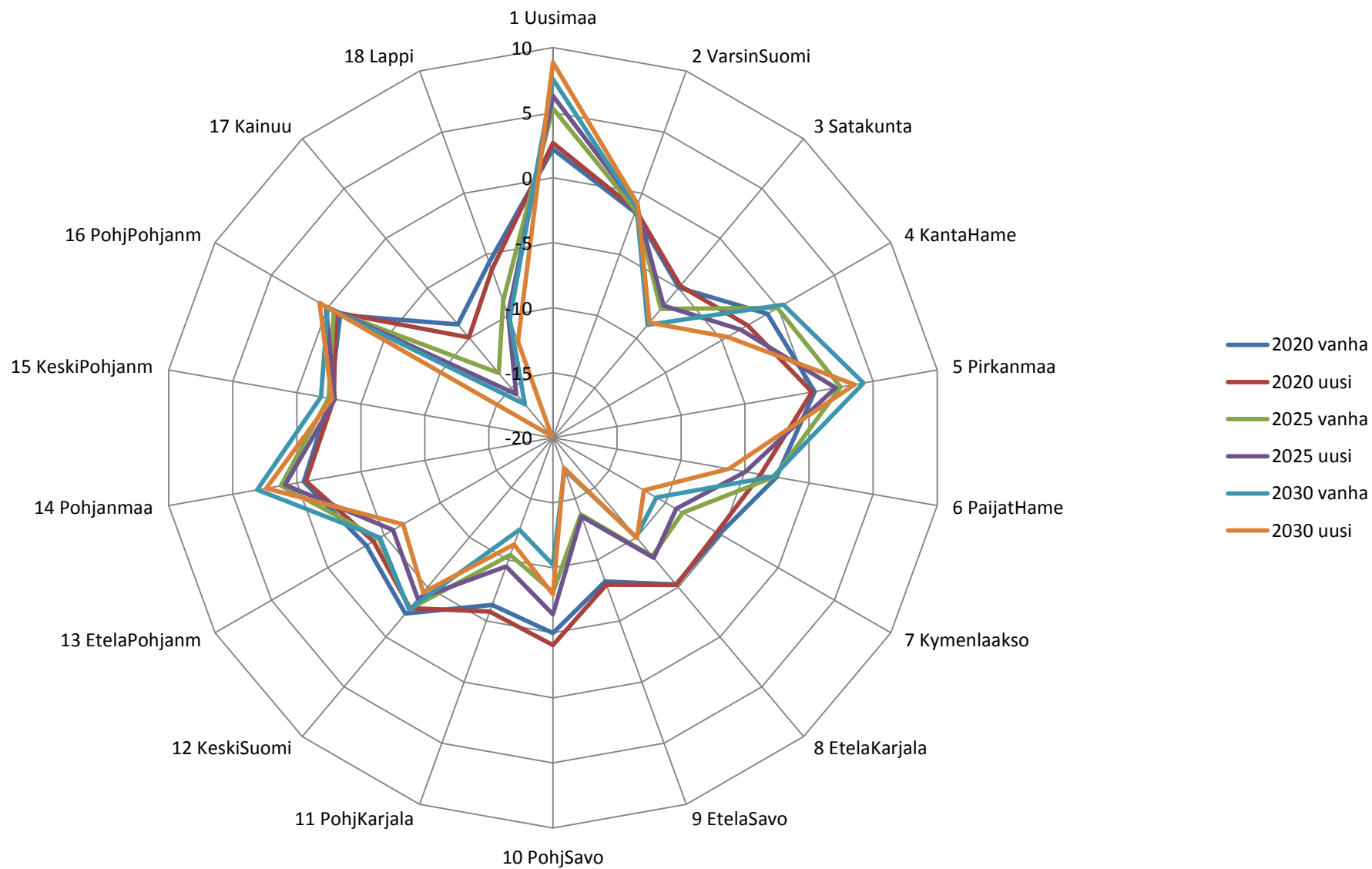
- Kirjallisuuskatsaus muuttoliikkeen ajureista
- Työperäinen maassamuutto mallinnettu REFINAGEssa
- Kirjallisuudesta ei konkreettista apua
- TK päivittänyt alueellisen väestöennusteen – implisiittisesti nettomaassamuutto lisääntynyt ja väestö keskittyy aiemmin arvioitua nopeammin
- Vanhan ja uuden väestöennusteen vertailu avaa muuttoliikkeen vaikutuksia – johonkin mittaan

Muuttoliike

Väestön kasvu vuodesta 2015, prosenttia

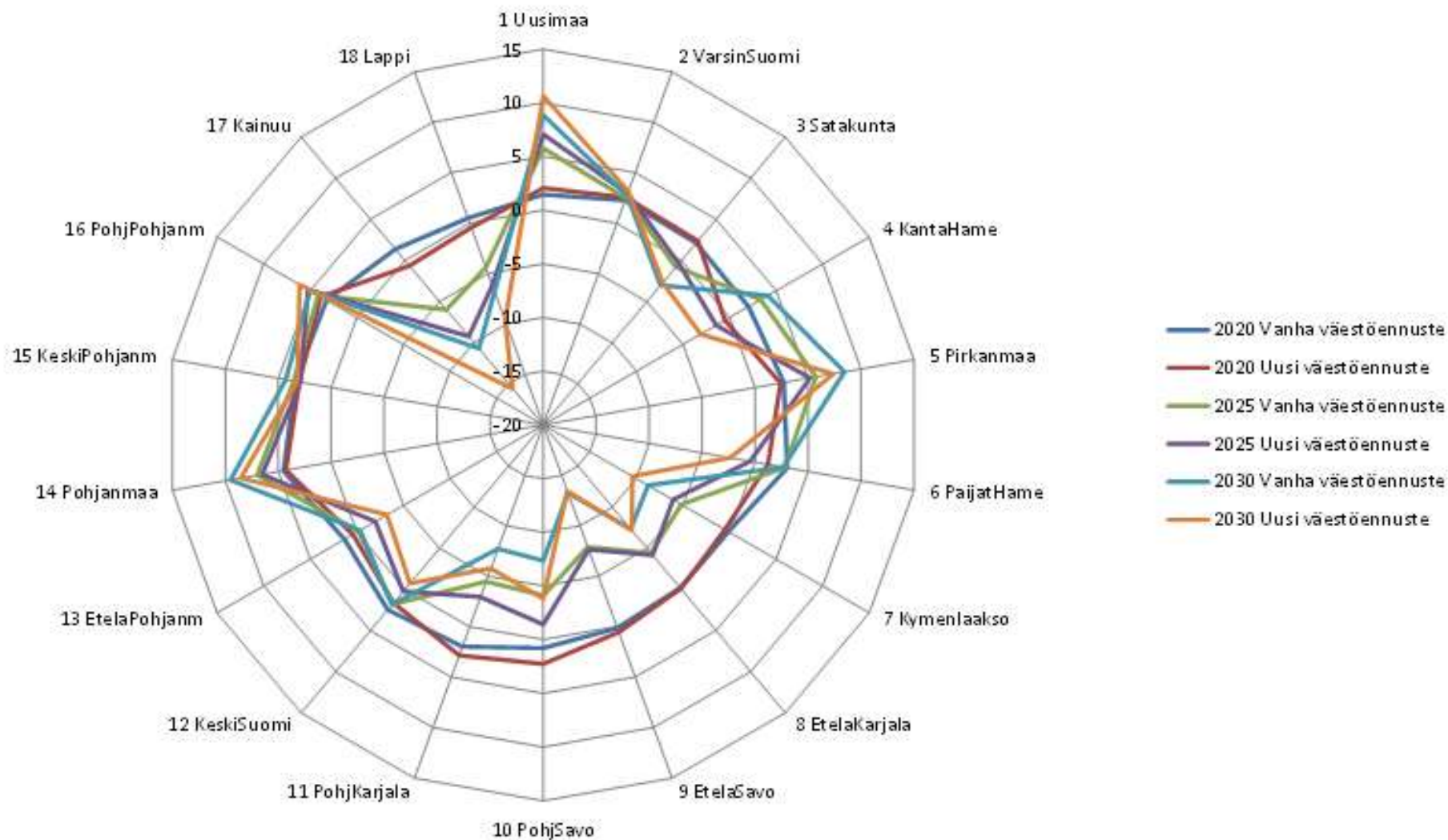

Työvoiman kasvu vuodesta 2015, prosenttia

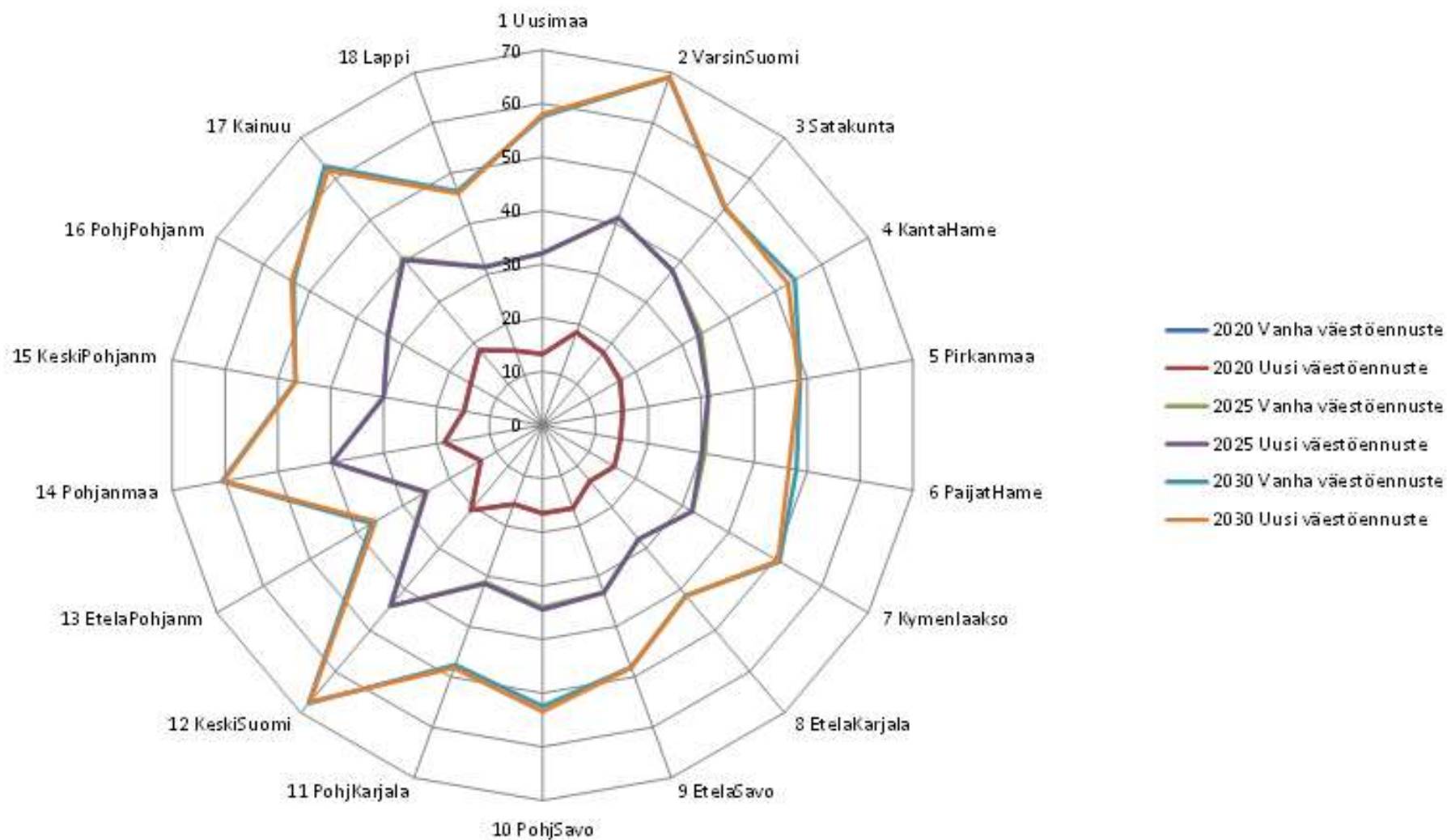
Muuttoliike

Työllisyyden kasvu vuodesta 2015, prosenttia

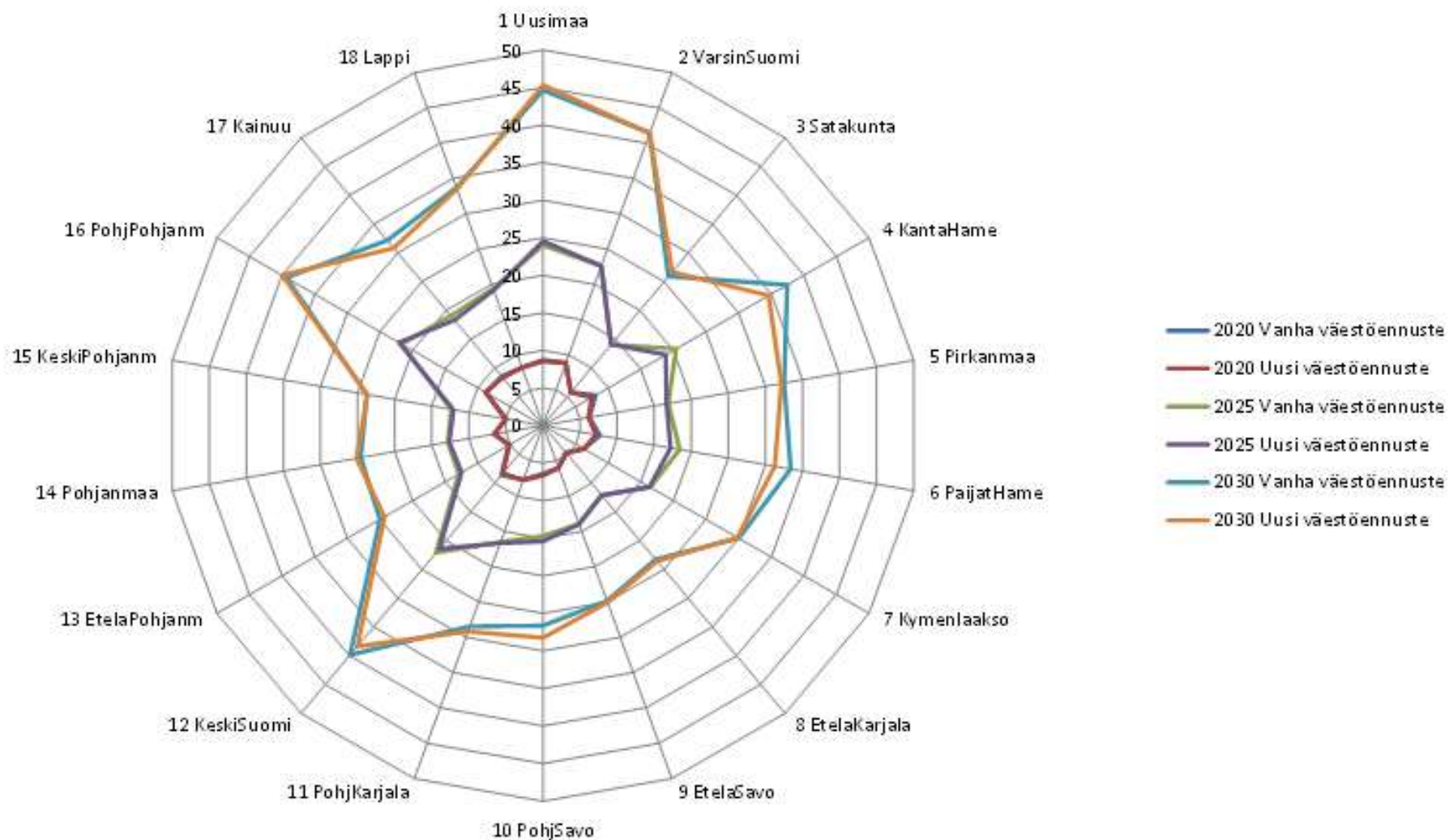
Muuttoliike

Investointien kasvu vuodesta 2015, prosenttia

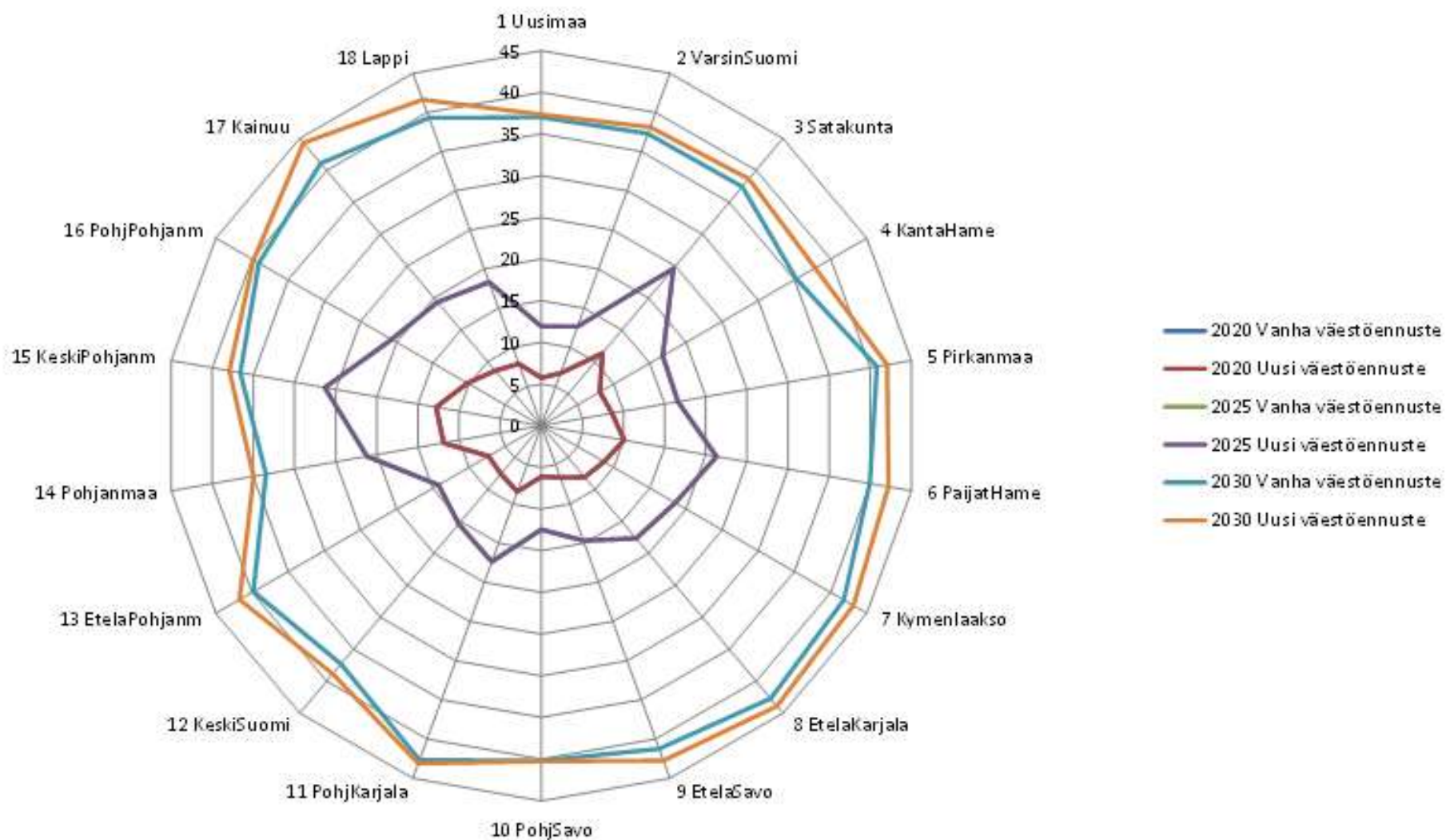
Muuttoliike

Kotitalouksien kulutuksen kasvu vuodesta 2015, prosenttia

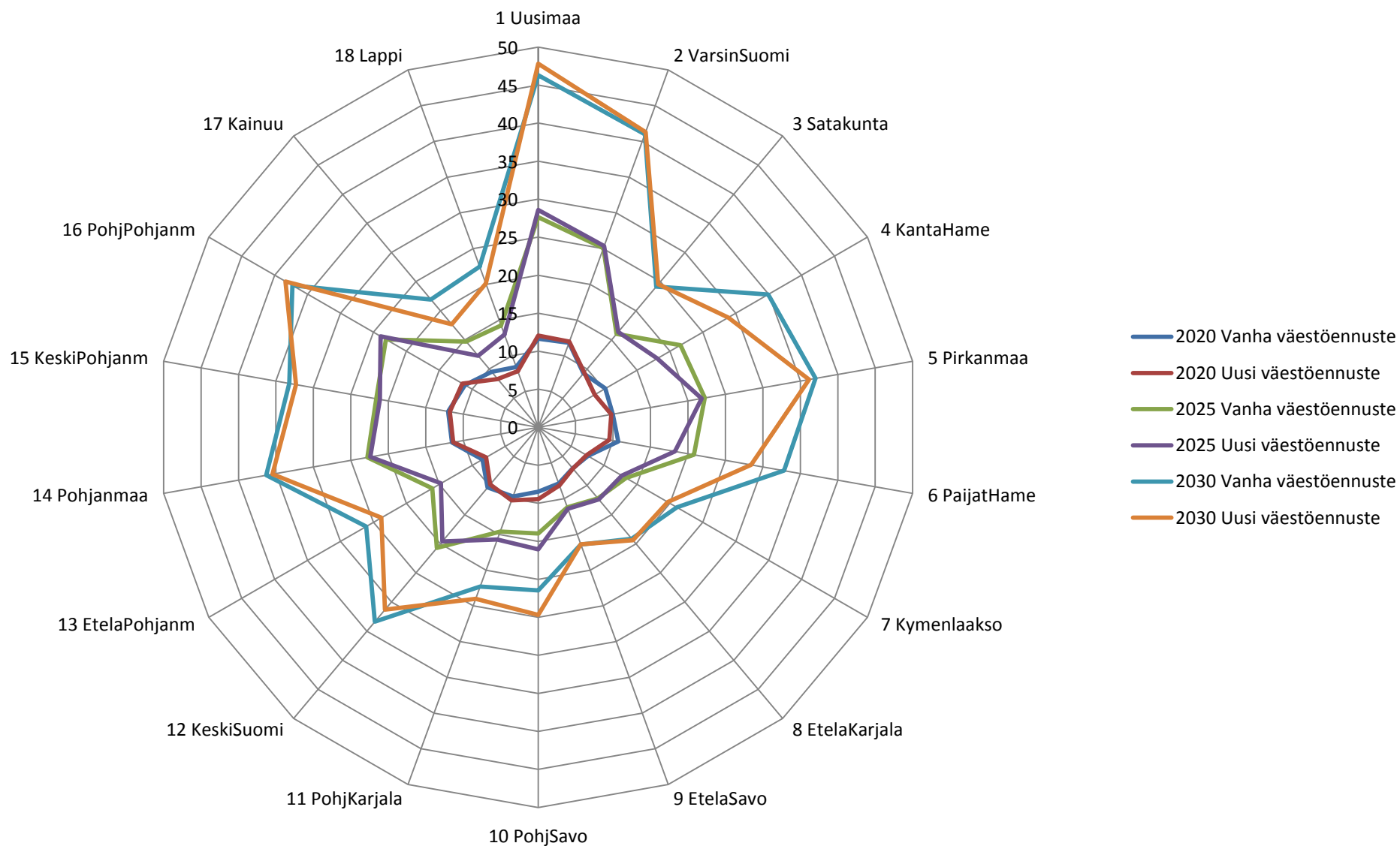

Muuttoliike

Julkisen kulutuksen kasvu vuodesta 2015, prosenttia

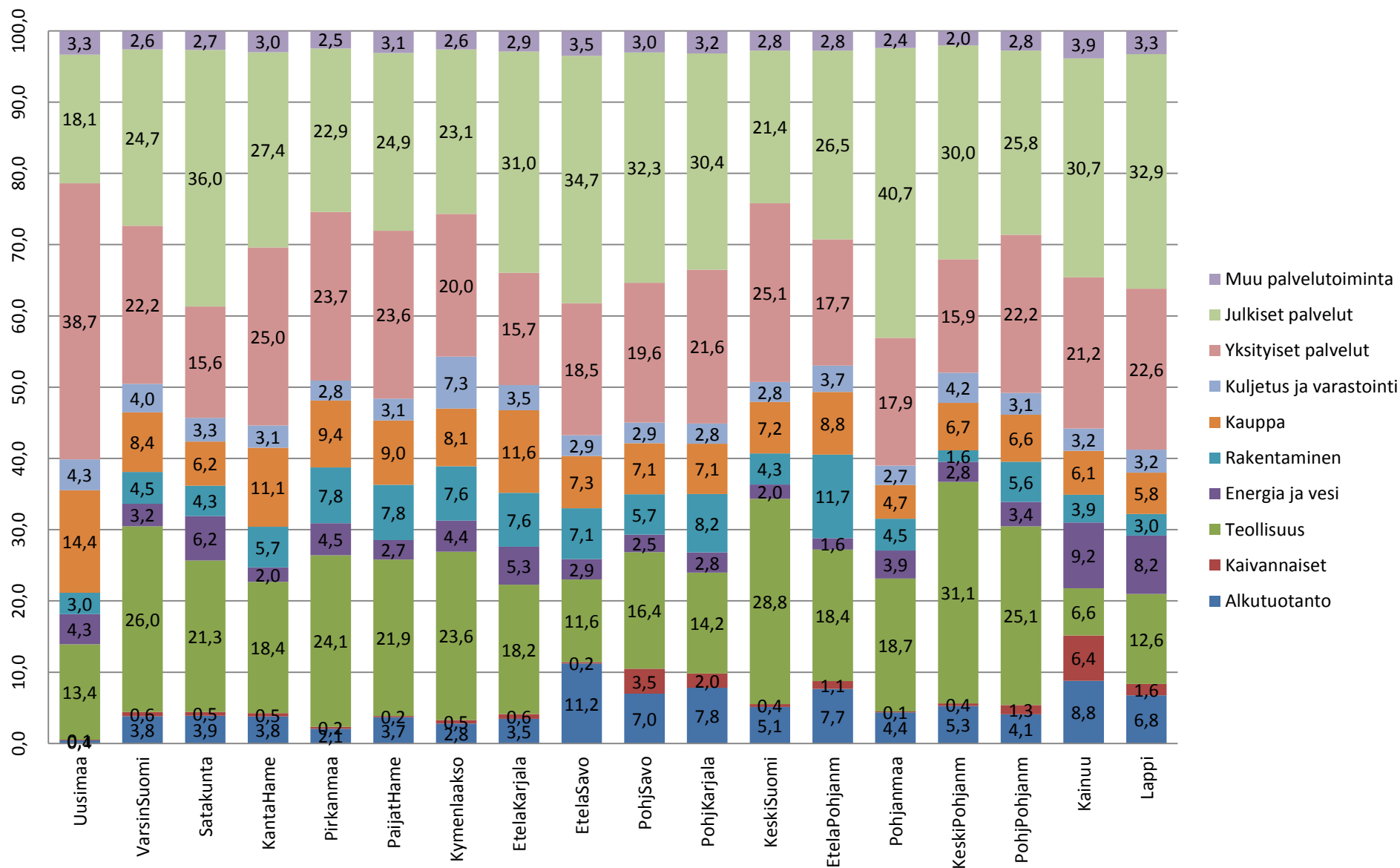

Kansantuotteen kasvu vuodesta 2015, prosenttia

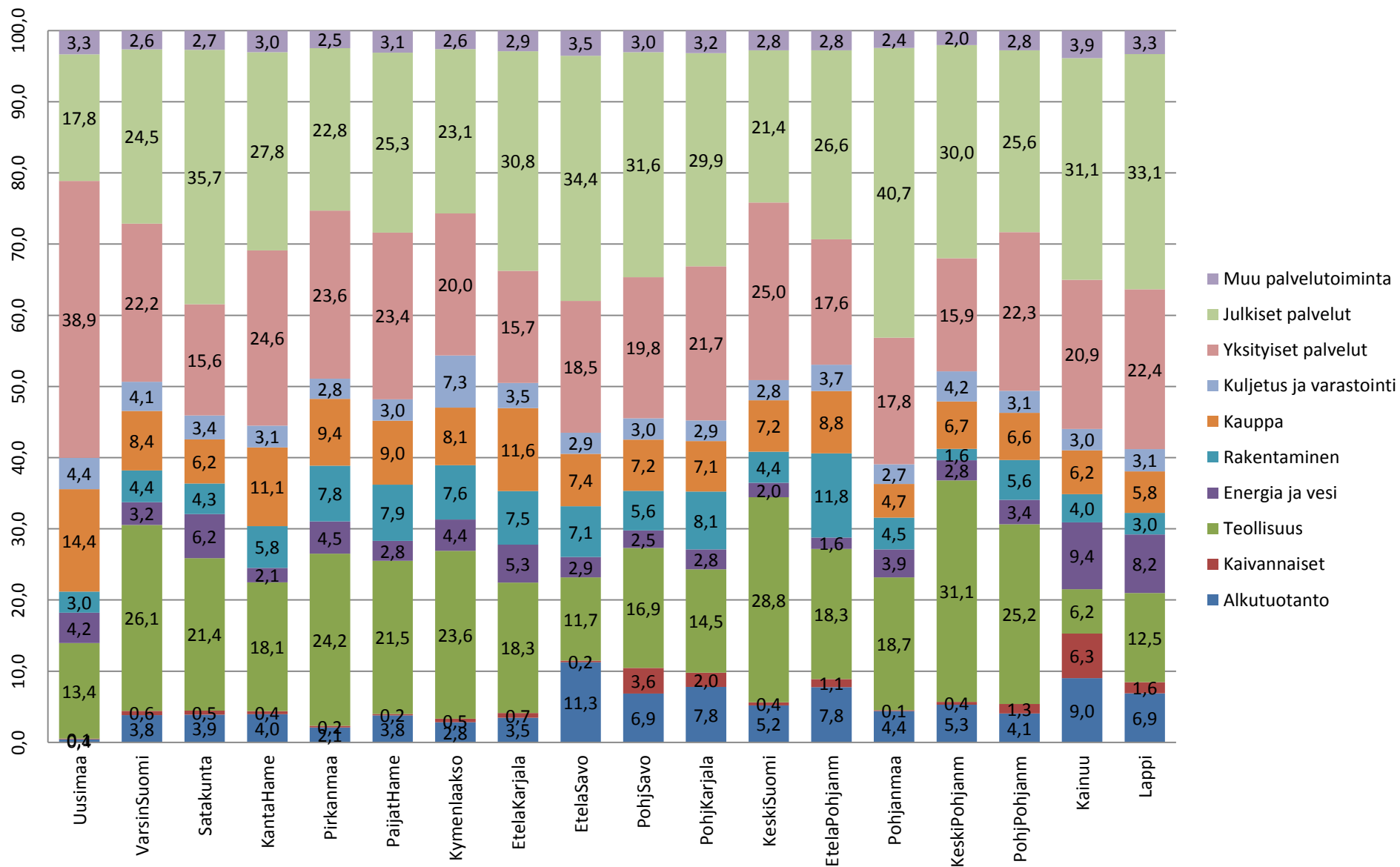
Muuttoliike

Arvonlisän rakenne vuonna 2030 (vanha väestöennuste)

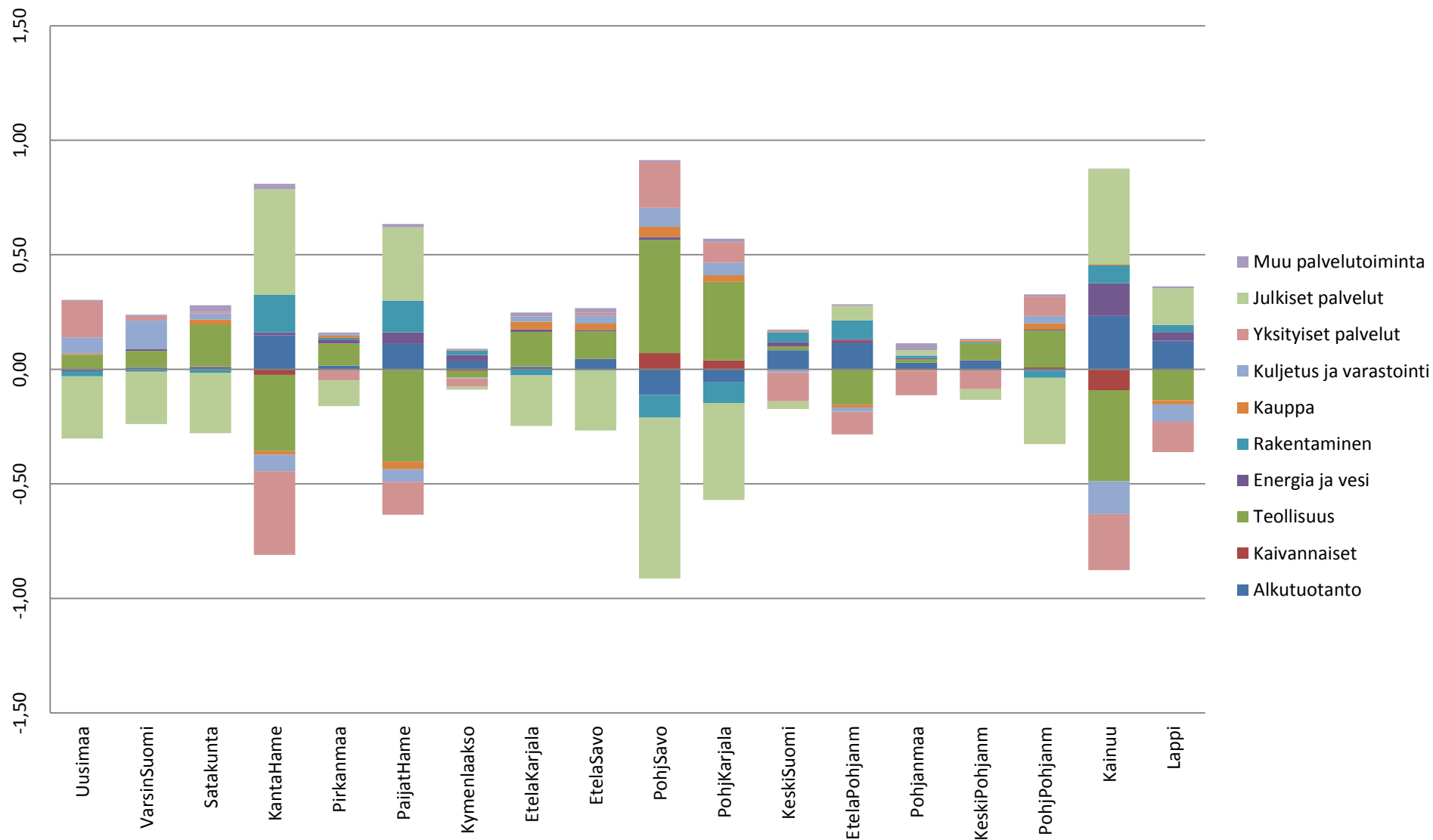
Muuttoliike

Arvonlisän rakenne vuonna 2030 (uusi väestöennuste)

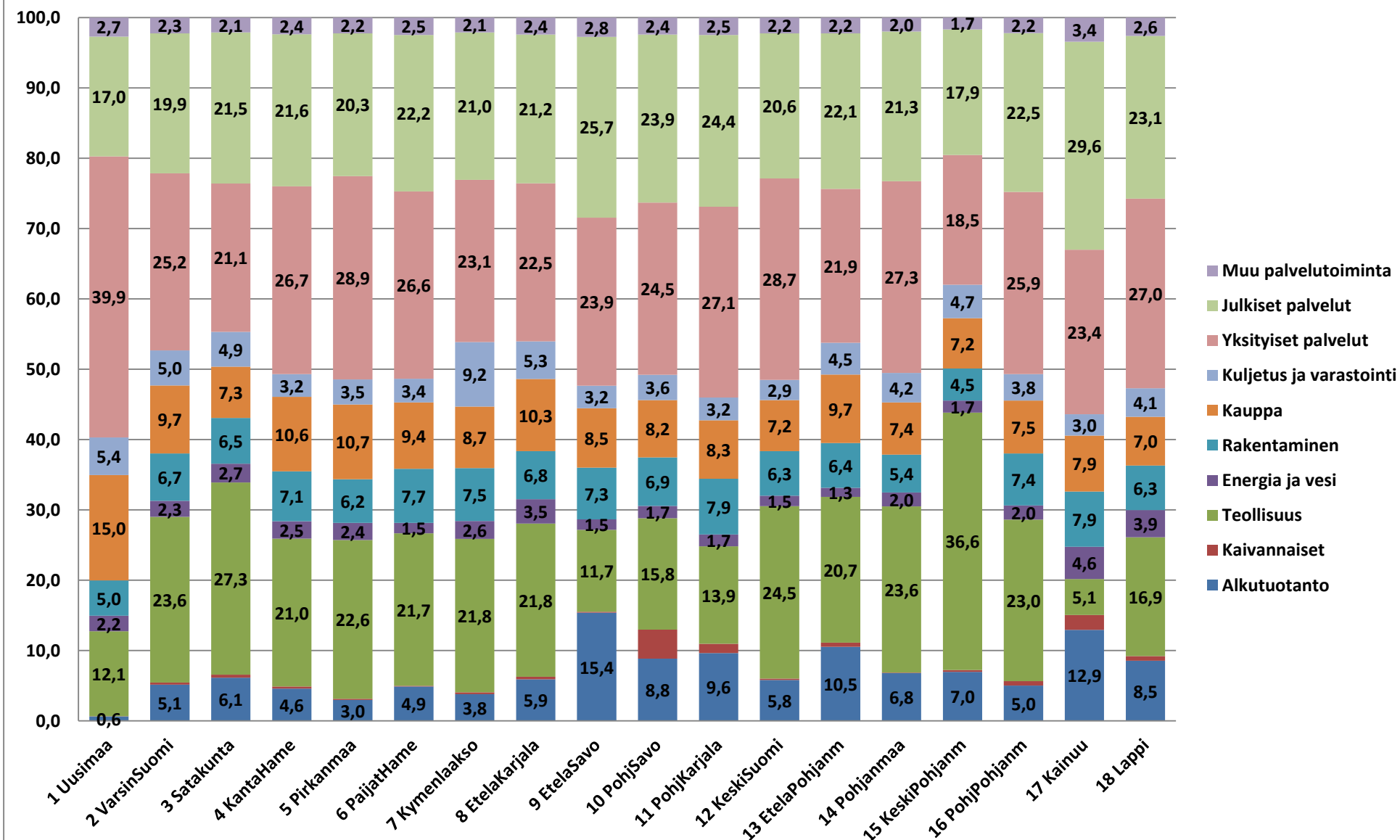
Muuttoliike

Väestöennusteen päivityksen vaikutus arvonlisäosuuksiin vuonna 2030 (prosenttiyksikköä)

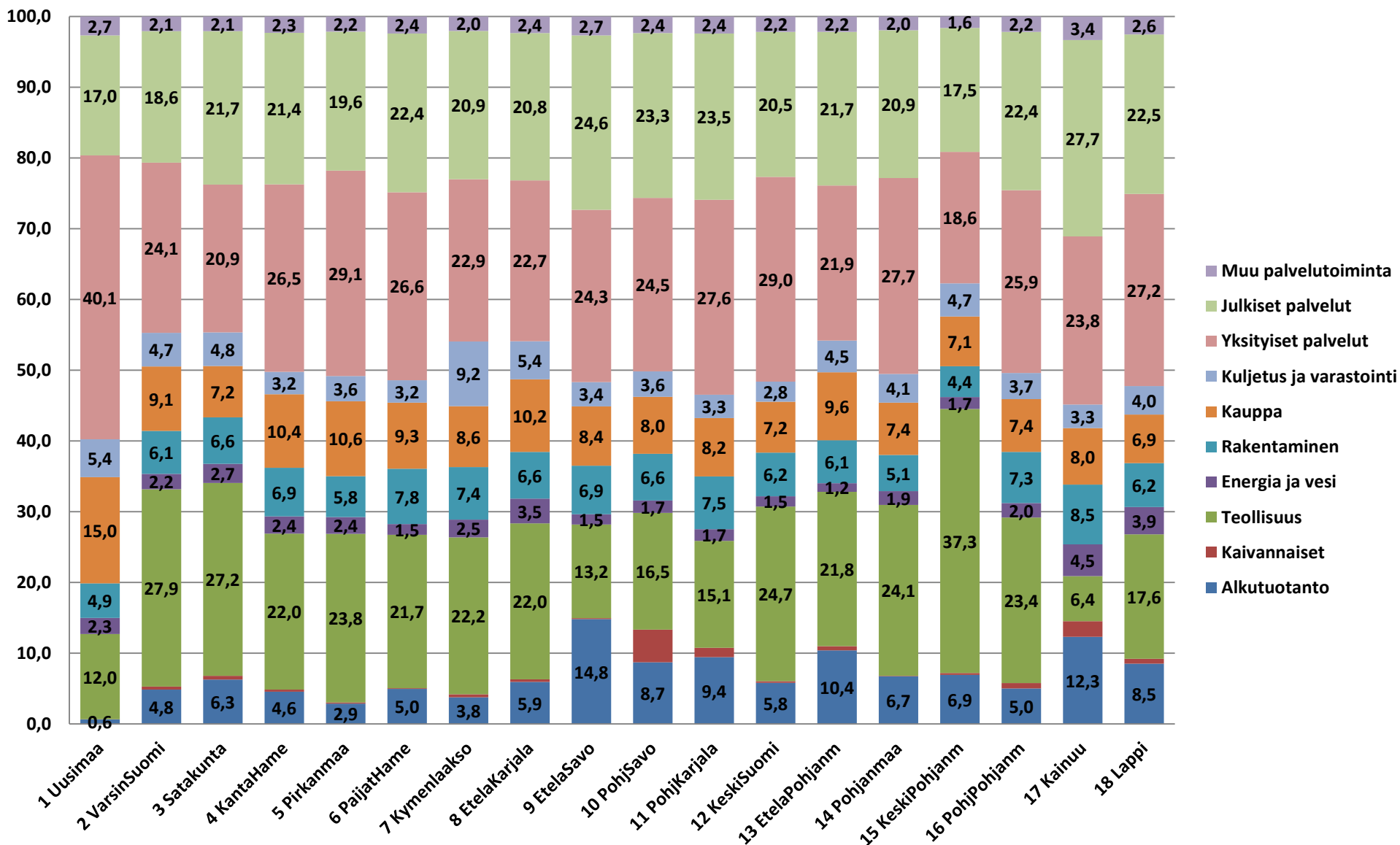
Muuttoliike

Työllisyysrakenne 2030 (Vanha väestöennuste)

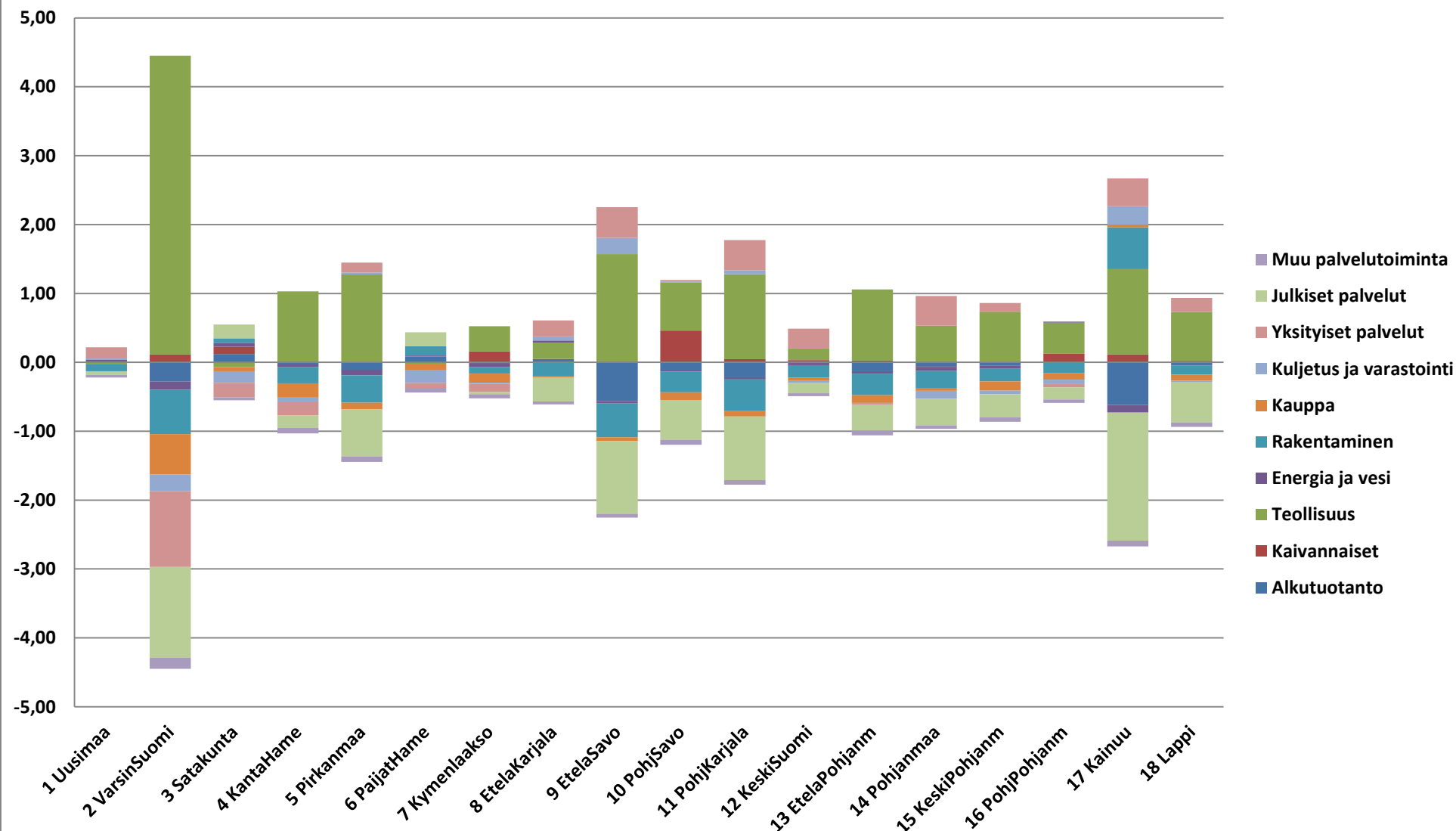
Muuttoliike

Työllisyysrakenne 2030 (Uusi väestöennuste)

Muuttoliike

Väestöennusteen päivityksen vaikutus työllisyysosuuksiin vuonna 2030 (prosenttiyksikköä)

Johtopäätöksiä

- Uudessa väestöennusteessa väestön keskittyminen nopeampaa
- Väestöennusteen päivitys muuttaa arvonalisä- ja työllisyysosuuksia
- Vanhusväestön työhönosallistumisastetta nostettu (eläkeuudistus)
- Työhönosallistumisasteen nousu parantaa työllisyyttä, etenkin vanhusväestön osalta, mikä lieventää väestön keskittymisen vaikutuksia
- Kun lähtökohtana sama koko maan toimialaennuste, kasvuerot jäävät pieniksi ja selittyvät uuden väestöennusteen vaikutuksella työvoiman saatavuuteen

TECHNOLOGY «» FOR BUSINESS

